BUITEN

6E JAARGANG No. 51. ZATERDAG 21 DECEMBER 1912.

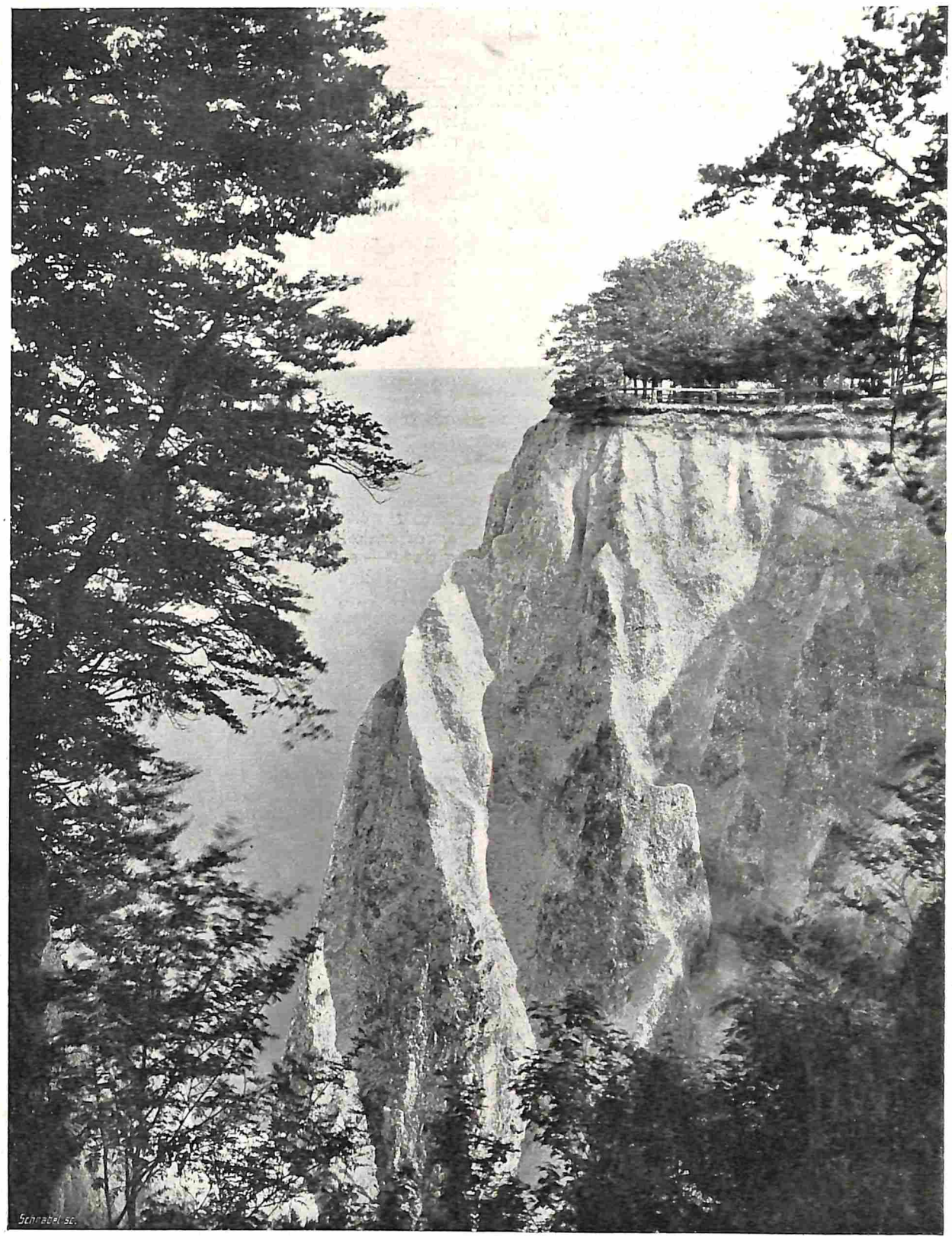

DE KONIGSSTUHL OP RÜGEN IN DE OOSTZEE.

BUITEN
Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

INHOUD:

De Konigsstuhl op Rügen in de Oostzee. Illustr. blz. 603
Flâneur, door Michel Mok . . . . . ,, 604
De vogels en het volksgeloof I, door Folklorus ,, 605
Bij onze gekleurde plaat. . . . . ,, 605
Kerstliedje (gedicht), door Joannes Reddingius . ,, 605
Over klompen, door M. C. Kooy—van Zeggelen, geïllustreerd. . . . . blz. 606—608
Een verloren hoekje aan de verloren beek, door H. C. Brandt, geïllustreerd . . . . . blz. 608
Mooie bloemplanten I, door E. Th. W., geïllustr. ,, 609
Op de jacht met Odin en Cora, door X., geïllustr. ,, 613
Perzische herinneringen, door Maurits Wagenvoort, geïllustreerd. . . . . blz. 613—616
Liefde bij vogels, door J. Daalder Dz. . . . . blz. 615

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle kopij ook die met illustraties, zoomede afzonderlijke illustraties (fotografieën, teekeningen, enz.), gelieve men te zenden aan de redactie, **Rokin 74—76, Amsterdam.** *Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.*

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvrage of een bestelling aan een adverteerder doet.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

FLÂNEUR.

HIJ was een flâneur. Zijn lief was de straat, die hij met heel zijn wezen beminde. Hij sleet zijn gansche jonge leven op stoffig asfalt en stuntelige straatkeien. Wanneer hij 's morgens de deur achter zich dichttrok en fluitend de stoep afliep, keurde hij, met één vluggen blik van den kenner, het weêr; hij keek wat voor licht de zon spreidde over de stad: of het zacht was en blij, hel en hittig, schel en valschig of druilerig-grijs; dan proefde hij de stemming van den dag. Hij haalde eens diep adem, snoof de lucht en zei in zichzelven: „lekker zacht vandaag", of, rillend: „ik kan m'n demi best velen". Onder alle wisseling van seizoen en weêr had de straat bekoring voor hem.

Van het buitenleven had hij een afkeer: reeds als kind haatte hij de vacanties, omdat die bij ooms en tantes „buiten" werden doorgebracht; in de bosschen kreeg hij hoofdpijn, loopen in de open lucht vermoeide hem; het verre kijken over eindelooze weiden vond hij vervelend, de luchten boven de velden en de zee verloren voor hem, door hun wijdschheid, hun gemis aan intimiteit, alle bekoring. Hij had een hekel aan het boersche eten en verafschuwde het drinken van water uit den regenbak.

Maar in de stad omkoesterden zijn oogen de natuur: daar had hij de nauwe geulen der grachten lief, de stùkjes lucht tusschen de hooge huizen, de ènkele boomen langs het water of in de plantsoenen. In het vroege voorjaar bestaarde hij vol verrukking de kille luchten, waaràchter de lente reeds ròze brandde, den groenen sluier over de boom-reeksen langs de grachten, die héél langzaam werd tot den weelderig-waaienden zomer-sier, het teedere licht dat hing tusschen de donkere huizenwanden der oude straten. Of de zon de gevels met klaat'rend verguldsel beleî, de asfalt-vloeren met goud overgoot en sprankels verloor in het grachtewater, of dat in het najaar een violette schemer waasde over de stad, over de goud en bruin uit-brandende boomkoppen; — of de gevels scherp zwart-en-wit van regen gewasschen stonden onder een vaal-rokige wolkenlucht en de straten glimmerden, door-dreven van glanzend-zwarte paraplu's als ontzag'lijke natte vleêrmuizen; — of de lucht strak-blauw om de stad stond heengebogen als een koele stolp van transparent porcelein en de boomen sprookjes-prachtig verstarden in rijp — altoos had hij de stad lief. Door de licht-breking der huizen, de grillige schaduwen, — àl de intimiteit van nauwe straatjes, die het licht filterden tusschen hun grauw-bruine muren, van donkere huizenbrokken, die een stuk van den helder-kleurigen hemel, als een achterdoek tusschen coulissen, gevangen hielden, — door de tegenstelling van water tusschen de huizenrijen en boomen in de straten en op triestige, somber-omleefde binnenplaatsjes, schenen de dingen der natuur: het licht, de lucht, de boomen, het water, hem in schoonheid verhoogd en verinnigd door de stad: zwàkker misschien dan op het land, maar fijner en bekoorlijker.

Hij beminde de stad in àl haar verschijningen en nuances: in morgenklaarte, met de vlug-stappende frissche zakenmenschen en joelige schoolkinderen, in middagsche felheid met àl de flâneurs en winkelende dames, en in avondschemer-verteedering: wanneer de dag versmolt boven de huizen-massa's en alles verstilde en vertraagde, als ieder langzaam ging met een vreemde zwaarte in de leden en de vrouwen zachte lichtjes droegen in de oogen.

Regen, wind noch sneeuw konden hem weêrhouden te wandelen; hij was verslàafd aan het doellooze dwalen, aan het slenteren door lang-gekende winkelstraten, aan het altijd opnieuw bekijken van kaden en pleinen onder de verschillende belichtingen, aan 't blijven hangen voor mooie étalages, aan het loome zitten voor café's, waar je het gevoel had of een menigte van smaakvol-gekleede, wanstaltig-vervuilde, ernstige en lichtzinnige, mooie en afzichtelijke wezens, voor jóu alleen een dwaze, tragi-comische parade hield, aan het nakijken van goed-gekleede vrouwen, aan het volgen van meisjes, haast altijd zonder succes.

En ook des avonds, als de booglampen gingen branden als witgloeiende bollen, als de winkels hun gouden lach uitlachten in de straten, als vlagen van weeke strijkmuziek waaiden uit de deuren van café's, goud en blauw in licht en rook, als de théaters en tingeltangels volliepen, de straat ervóór verduisterd door auto's en rijtuigen, was hij zelden thuis. Dan genoot hij van het avondlicht, bewonderde het grillige effect van blauw-groene boomen en onwezenlijk, speelgoedachtig plantsoengras in kunstlicht, de felle, bleeke vrouwengezichten, héél het veranderde beweeg en geluid van de stad.

* * *

Korten tijd had Paul in de stad gestudeerd, nadat hij in zijn provincie-geboorteplaats een burgerschool had afgeloopen. Hij was altijd een stille jongen geweest, hartstochtelijk liefhebber van lezen, zonder vrienden, thuis geïntimideerd door zijn eenige, oudere, kattige zuster, die hem, om 't minste-geringste, àfsnauwde. Hij had een goed verstand maar was te lui om veel te werken, steeds meêkomende door zijn natuurlijke intelligentie en door zijn examens „heenrollende".

Hij zou dokter worden. Het stadsleven verbijsterde hem. Hij kon, al dadelijk, niet genoeg krijgen van het wandelen door de drukke straten, het kijken naar de winkels, het zitten in café's en théaters. In het begin — althans ná de voor hem martelende ontgroeningstijd — had het studentenleven hem wel toegelachen, maar toen hij op den duur een stille, haast „sloome" vent bleek en hij toch ook geen geld genoeg had om aan alles meê te doen, had hij niet veel vrienden gekregen en zich zeer verlaten gevoeld. Hij was nu vlijtiger dan vroeger op school, maar toch zonder werkelijken lust tot studeeren.

Na anderhalf jaar — hij had zijn eerste examen nog niet gedaan — stierf zijn vader, die een goed-betaalde betrekking als chef-boekhouder op een boerenleenbank had bekleed, aan een kwaal van het ruggenmerg. Hij keerde naar huis terug. Zijn moeder, sinds de laatste vacantie door de ziekte van haar man 'n beetje verouderd en grijzer geworden, weende onbedaarlijk en klaagde, klaagde den geheelen dag. Zijn zuster liep drukker dan ooit te bedisselen door de donkere kamers en haar vinnige uitvallen leken heviger nog door de sissend-gedempten toon waarop ze sprak. De dood van zijn vader deed hem weinig aan. Hij had hem haast niet gekend: opgaan als de oude heer deed in zijn kantoorbezigheden, die hij des avonds, thuis, voortzette, slechts persoonlijk tot hèm sprekend wanneer hij jarig was of er belangrijke kwesties als: van-school-veranderen, naar de stad gaan om te studeeren en meer zulke dingen, moesten worden besproken.

Toen na de begrafenis-beslommeringen bleek, dat er geen geld genoeg zou zijn om verder te studeeren, voelde Paul dit als een opluchting. Het beroep van dokter lokte hem heelemaal niet aan, — hij had het, op aandringen van zijn vader, die het een „magnifiek vak" vond, gekozen, omdat hij zelf niet wist wat hij eigenlijk worden wilde —, en hij had, in stilte, een afschuwelijke angst voor al de examens die hij nog zou hebben te doen. Van de rente van een héél klein kapitaaltje, dat hij erfde, zou hij, zuinig, juist kunnen leven, en hij besloot een niet al te zeer inspannende betrekking in de stad te zoeken.

Dit besluit deed zijn moeder verdriet. De stille, 'n beetje boersche vrouw, door haar man haar geheele leven min of meer als 'n beter soort huishoudster behandeld, hield veel van haar eenigen jongen. Zij was niet zeer ontwikkeld en zou niet goed onder woorden hebben kunnen brengen waarom ze van hem hield, maar.... hij was haar zoon en zij wist hem een goedig, zacht karakter. Zelf was zij reeds jaren sukkelend en zij vreesde het ergste van een samenleven met haar dochter, een leelijk, grof, geel-harig meisje van zeven-en-twintig jaar, die door haar vader totaal was verwend en den baas over haar speelde.

Paul hield „wel" van zijn moeder, maar toch ook niet zoo bizonder veel. Hij kende — althans tot nu — geen sterke gevoelens van liefde of aanhankelijkheid voor eenig mensch. Hij hield van de stad om er rond te loopen en te kijken en daarom wilde hij er wonen. Graag had zijn moeder hem bij zich gehouden, maar hij was niet tot blijven te bewegen, hoe ook zijn zuster — inwendig gillend-jaloersch — tegen hem keef, fatsoenshalve heeschig-gesmoord, van „grootschheid" en „zeker te goed voor ons".

En hij was teruggekeerd naar de stad, naar zijn niet zeer gezellige kamer in een kale nieuwe-buurt.

In het begin had hij wel naar betrekkingen „uitgekeken", op advertenties geschreven. Maar toen de eerste pogingen geen succès hadden, gaf hij het ook maar op. Later schreef hij af-en-toe nog wel eens een sollicitatie, maar toen eigenlijk steeds in de stille hoop dat zij onbeantwoord zou blijven. Want, als hij het goed bedacht, schrikte een betrekking — het in een donker kantoor opgesloten zitten van negen tot zes — hem af en een zeker aangeboren klein-burgerlijk stands-besef deed hem neêrzien op handelsreizigers en winkelbedienden. En ten slotte had hij het toch niet noodig.

Hij was dus eigenlijk — reeds op zijn vier-en-twintigste jaar — een renteniertje zonder liefhebberijen of interesses. Aan sport had hij nooit gedaan, hij vond het veel te vermoeiend, van kunst had hij geen verstand, voor dieren voelde hij niet veel, een verzameling vond hij kinderachtig.

Zijn oorspronkelijke liefde voor lezen was verflauwd nu hij zoo veel kon lezen als hij wilde. Vroeger, thuis, toen hij zijn huiswerk moest maken, zijn lessen moest leeren, trok het lezen hem in zijn luiheid sterk aan. Toen had hij het eene boek na het andere verslonden. Nu, na het lezen van een modernen roman of novelle, dacht hij soms, dat hij zooiets toch eigenlijk ook wel zou kunnen schrijven. Hij bedacht zijn bewuste bewondering voor het schoon van de stad: die zou hij toch ook wel eens in woorden kunnen brengen. Maar hoe zou hij aan een „verhaal" komen? Behalve dat zijn vader gestorven was, had hij nooit iets „beleefd", bedacht hij. En fantasie had hij niet.

Hij zag nooit vrienden; zijn vroegere studiekameraden had hij uit het oog verloren; schuw en onhandig van natuur sloot hij zich niet gemakkelijk bij nieuwe menschen aan. Een doodenkele keer ontmoette hij een kennis, waarmeê hij dan 'n eindje opliep, 'n futiliteitje bebabbelend. De eenige mensch waarmeê hij wel eens wat langer achtereen over ditjes en datjes sprak, was zijn hospita, 'n nuchtere vrouw uit het volk, verdroogde weduwe tusschen veertig en vijftig.

Hoewel zijn kamer gezelliger en met meer smaak was ingericht dan vroeger, hield hij het er toch nooit langer dan een uur achter elkaâr uit. Daar hij niets werkelijks te doen had, benauwde de kamer hem en langzamerhand was hij, al meer en meer, zijn heil op straat gaan zoeken.

Het herhaaldelijk zien van goed-gekleede heeren, het bestudeeren van étalages hadden hem bewuster gemaakt in de keuze van zijn kleêren en hij was nu een niet-smakelooze, maar ietwat lompe fat geworden.

En ten leste werd hij een echte flâneur.

(Slot volgt). MICHEL MOK.

De vogels en het volksgeloof.

I.

HET is van vrij algemeene bekendheid, dat de dieren ons dieper in het openbaar en bizonder leven van ons voorgeslacht brengen dan de planten. De dieren doen ons beter het geloof, de gebruiken en het bedrijf van het voorgeslacht kennen. Vooral de vogels bekleeden in ons volksgeloof eene gewichtige plaats.

Wij willen daarom eenige exemplaren, alphabetisch gerangschikt, als bewijs voor onze bewering aanvoeren. Het behoeft geen betoog, dat de stof, die ik in dit tijdschrift uitwerk, kan gelijk worden gesteld met één halm op 't rijke veld.

Van eenige vermeld ik slechts het meest karakteristieke.

De Adelaar. Wij willen de mythologie voorbijgaan. Vroeger beweerde men, dat in de nesten der *Adelaars* steenen lagen, door die vogels daar in gebracht, altijd twee. Er werd beweerd, dat, wanneer die steenen niet in de nesten lagen, de *Adelaars* niet konden broeden. Die steenen hadden een groote geneeskracht. Bond men ze, na ze eerst in het vel van een geofferd dier te hebben bevestigd, aan eene zwangere vrouw of een drachtig beest, dan had er geen ontijdige geboorte plaats. In IJsland bindt men de jonge *Adelaars*, als zij nog in het nest zitten, den snavel toe; een der oude vogels vliegt dan weg, en haalt van het strand der zee, waar zij aanspoelen, een der losmakende steenen, en bestrijkt daarmede de toegebonden snavels der jongen. Ze gaan dan terstond open. Deze steen, dien men vervolgens tracht te krijgen, dient voornamelijk om eene spoedige bevalling te bevorderen. Ons volk hier heeft zich altijd minder met den *Adelaar* bemoeid. Hij komt te zelden in den waarnemingskring. In IJsland speelt hij echter een gewichtige rol. Wordt daar de blaasbalk in een smederij getrokken door een ketting, waarvan het handvatsel een *Adelaars*-klauw is, dan brand het gebouw nooit af. Kinderen, die daar melk drinken uit de schacht van een *Adelaars*-veer, zullen een bizonder sterk geheugen krijgen.

Er wordt beweerd, dat een oude *Adelaar* zich zelf kan verjongen. Mr. Baron Sloet vindt van dit geloof den grondslag in eene ontboezeming van David: „Looft den Heer, die uwe jeugd vernieuwt als eens Arends".

De Duif. De *duif* gold eertijds en nog voor een gelukaanbrengende vogel, en werd steeds gehouden voor het zinnebeeld der teederheid en der echtelijke trouw. Men gelooft, dat deze zachtaardige vogel geene gal heeft, vandaar de uitdrukking: „'t Is een duifje zonder gal", inzonderheid toegepast op een onschuldig, onnoozel meisje.

Coremans zegt in zijn Bulletin de la Comm. d'hist., dat de zwaluw, de ooievaar en de *duif* heilige vogels waren. Nog tegenwoordig gelden zij als voorboden van geluk.

De *duif* is, met den visch en het anker een der oudste christelijke zinnebeelden. Clémens van Alexandrië beval reeds aan, zich ervan te bedienen als zegel, in de plaats van de voorstellingen van heidensche godheden.

In Rusland, langs de Wolga wordt eene *duif* nooit verjaagd of verontrust, omdat zij bij de Russen den H. Geest verbeeldt. Daarom zal men langs de rivier de Wolga nooit *duiven* als voedsel gebruiken.

In de Congo leeft een volk, waarvan ieder persoon een dier er op na houdt, welks spijs hij niet zal eten. De meesten houden de *duif* voor een verboden gerecht.

Te Constantinopel vliegen de *duiven* in talrijke hoeveelheden rond, en vormen witte en zwarte kransen om de kroonlijsten der koepels en om de terrassen der minarets. De Sultan of andere voorname personen onderhouden ze.

In Midden-Azië ligt een belangrijk graf van een Mohamedaansche heilige, waar de vrome geloovigen duizenden *duiven* voeden. De inboorlingen gelooven, dat deze *duiven* door de Almacht tegen de aanvallen der Gieren beschermd zijn. Een Valk, die een dier *duiven* durft aanranden, valt op slag dood. Een der graf-bewakers vertelde, dat hij getuige is geweest van dit wonder.

Naar oud gebruik brengen de bedevaart-gangers, die het graf bezoeken, de *duiven* een kleinen voorraad maïs meê, ter eere van den gestorven heilige. In Turkije moet men zich wel wachten om *duiven* in de huizen te kweeken, want daar brengen zij ongeluk aan. De *duif* is een heilige vogel, die haar nest maakt in de moskeeën. De Turken mogen het vleesch niet eten.

Bij den Slag der Gulden Sporen vlogen eenige raven boven het Fransche leger, terwijl witte vogels, waarschijnlijk *duiven*, boven het leger der Vlamingen zweefden. Deze beschouwden dit als een gelukkig voorteeken.

Toen in 954 de monniken der abdij van Lobbes het bericht ontvingen, dat de Hongaren weldra vóór hun klooster zouden staan, omringden zij de kerk met verschansingen.

De vijand was op het punt de versterkingen door te breken, toen hij eensklaps twee witte *duiven* bemerkte, die uit de richting van de kerkdeur kwamen, en driemaal rondom de belegeraars vlogen. Dit gebeuren trof den bijgeloovigen geest der barbaren zoodanig, dat zij het beleg opbraken.

Overneming verboden. FOLKLORUS.

BIJ ONZE GEKLEURDE PLAAT.

WIJ bieden onzen abonné's in dit nummer een buitengewoon goed geslaagde reproductie in kleuren aan, vervaardigd in de chemigrafische inrichting van den heer Dirk Schnabel, voorstellende een „Stilleven" van den bekenden Franschen schilder Fantin Latour.

Ignace Henri Jean Theodore Fantin Latour is in 1836 te Grenoble geboren. Evenals zoovele schilders heeft ook hij lang moeten wachten, eer zijn werk de waardeering vond, die het verdiende; zijn schilderijen uit de periode 1864—1870, die thans met goud worden betaald, kon hij toen nauwelijks verkoopen.

Juist uit dien tijd dagteekenen de meeste zijner voortreffelijke stillevens. Weinig schilders hebben scherper dan hij bloemen en vruchten bestudeerd en ze zoo gevoelig weergegeven.

Later heeft hij zich vooral als figuur- en portretschilder grooten roem verworven.

Fantin Latour, „admirable peintre, issu des meilleurs, des plus solides et des plus lumineux des Hollandais et des Vénitiens," zooals Anatole France van hem zeide, overleed in het jaar 1903.

KERSTLIEDJE.

Johanneske, zeg, heb ik Hem toen gezien,
de maneschijn glansde op de boomen,
een jongetje liep er door 't sneeuwwitte bosch,
een jongetje liep er te droomen.

Vier voetekens raakten maar even den grond,
twee kindertjes nevens elkander,
de handen-in-een en zoo liepen zij voort
en zwijgen deed de een en ook de ander.

Vier voetekens stapten, een zuivere schijn
bleef lichten, al-waar ze ook maar traden,
en altijd maar stapten de kindertjes voort,
gekleed in hun oude gewaden.

Mijn Jesuken, zoet, mijn Johanneske, zacht,
zeg, ben je toen langs mij gekomen?
Een jongetje liep er door 't sneeuwwitte bosch,
een jongetje liep er te droomen.

JOANNES REDDINGIUS.

Foto Aug. F. W. Vogt. IN EEN KLOMPENMAKERIJ.

OVER KLOMPEN.

RIEMANN zegt: „Het lied is de verbinding van het lyrisch gedicht met muziek, waarbij het gezongen woord in de plaats van het gesproken woord komt, doordat de aan de taal eigen, muzikale bestanddeelen van rythmus en toonbuiging tot een rhytmische geordende melodie verheven worden."

Dit artikel zal over „klompen" handelen, over klompen en klompenmakers en de eerste woorden die de lezer onder den titel ziet, spreken over het „lied". Wat is poëtischer dan het lied? Wat brengt u verder weg van dagelijksche, kleingeestige beslommeringen, van neerdrukkende geldkwesties, van zich als niets voordoende maar niettemin langzaam tergende saaiheden des levens, dan het lied? Het lied! Das Lied hat seine Flügel.... Op die vleugelen worden wij heen gedragen ver, ver weg! Uw dochtertje zet zich 's avonds aan de piano en ze zingt met haar dun jong stemmetje een lied, een oud bekend wijsje van Mendelsohn of Schubert en heen vliegt ge, ver van uw krant, uw politiek, uw kantoor, heen vliegt ge naar de velden der jeugd, die eeuwig groen blijven al zijn ze ver.... En uw zoon zingt boven op zijn studentenkamer een lied, hij zingt soms niet meer, hij brult.. maar het is een lied, dat u heenvoert naar den tijd zonder zorgen, den tijd vol levensdurf....

En uw vrouw zingt een lied — ze zingt 't niet, maar ze neuriet 't zoo zacht voor zich heen, terwijl ze de wasch in haar linnenkast bergt. Ge hoort 't van uit uw studeerkamer. Dat is 't liedje van lang geleden. Ge ziet een korenveld, een wijde lucht daarboven en een jong paar.... dat lied is ook van lang geleden, maar het heeft zich in uw leven geweven.... Het lied — is er iets poëtischer en de klomp — is er iets prozaischer?

Ik heb deze beide echter op den grens van ons Vaderland hooren ineensmelten tot een zooals Riemann het noemt gezongen woord, ja de klomp werd daar zelfs verheven tot een bestanddeel van een geordende melodie. Die melodie had de groote deugd van een logische tekst te bezitten en toch populair te zijn, twee hoedanigheden die men niet dikwijls aantreft in de weinig verheven liederen, die ons Hollandsche volk soms zingt.

Ik hoorde dat klompenlied voor het eerst op een merkwaardigen avond, 'n koperen bruiloft van een gegoeden burger in een klein plaatsje. Zoo'n stad waarin, volgens een ouden vriend van mij, de steenen met de punten naar boven in de straten liggen en op dit feest mochten de boeren uit den omtrek en hunne vrouwen niet ontbreken, te meer daar velen hunner tot de familie van den koperen bruigom behoorden.

Ik wist dat het een buitenissigheid in mijn leven was om deelgenoot te zijn van zoo'n feest. Ik heb m'n oogen uitgekeken, geluisterd met „mes quatres oreilles" en tòch, toch is het me alles als een visioen voorbij gegaan en wat ik er van kan geven is zeker maar het twaalfde deel van wat er werkelijk voor een impressionist te zien en te hooren valt.

Het was een lange lage zaal; van de balkenzoldering hingen dikke groene guirlandes in zware bochten neer, onderbroken door kleurige papieren ringetjes en lampions. Daaronder twee lange, bezadigde, zeer smalle, gedekte tafels, waarop voor iedere plaats een bordje en kop met schotel — om de andere een aschbak, om de twee plaatsen een flesch wijn, om de vier een kistje sigaren stond. Aan de muren waren dezelfde zwaarneerhangende guirlandes van groen, afgebroken door de kleurige ringetjes en aan het eind der zaal ging het geheimzinnig scherm op van een daarachter rijzend geheimzinnig tooneel.

De gasten, ingezetenen van het stadje, maar grootendeels boeren en hun vrouwen, die uit den omtrek hierheen gekomen waren, wachtten het bruidspaar op — voor de deur een groepje kinderen, uitgedoscht in feestkleeding, waaronder een paar spruiten van het feestvierend paar, die dadelijk als het binnentrad hun welkomstlied zouden zingen; maar ook ons werden papiertjes in de hand gedrukt. Ik las: Wijze „Wien Neêrlands bloed", „Wees welkom bruigom, welkom, o bruid".

Het duurde vrij lang eer het paar kwam. We hadden allen tijd de zaal en elkaar op te nemen, maar eindelijk was er geschuifel in de gang.... daar waren ze! 't Bruidspaar werd even tegengehouden door vriendelijk uitgestoken handen. Het wachtte en de kinderen zongen het 't eerst uit volle borst en daarna wij. „Wees welkom bruigom, welkom o bruid!" — Het bruidspaar in het zwart, de bruid alleen met wat oranjebloesem opgefleurd, stond eerst plechtig zedig stil om het lied aan te hooren en ging daarna naar zijn plaats aan tafel achter een groote bouquet witte bloemen. Als bij afspraak verdeelden zich de gasten zoo, dat de boeren aan één tafel kwamen te zitten. Ik had 't volle gezicht op hen — den geheelen avond heb ik hen en de vrouwen kunnen waarnemen. Ze leken op elkander. De boeren

gladgeschoren met roode kogelhoofden, de vrouwen in zwarte japonnen waar witte ruches uit kwamen, de glimmend blozende gezichten daarboven, met het gescheiden gladgeplakte haar, van achter tot een klein toetje ineengedraaid; achter hen de gelijkelijk opgenomen groene guirlandes der muurversiering. Stil hebben zij gezeten den ganschen avond ..stil, sprakeloos. De dikke boterhammen met vleesch kwamen. Zij aten en zwegen ..de koppen thee kwamen, zij dronken en zwegen; de vrouwen kregen gebakjes, de mannen sigaren, ze smulden, rookten en zwegen .. „De wien met suker" werd aangesproken en goed ook! zij proefden, proefden veel en dikwijls en zwegen.... er werd comedie gespeeld; kinderen zeiden op het tooneel wijze verzen met gebaren op; geestige jonge burgers van het kleine stadje, hielden verschrikkelijk geestige voordrachten tegen het bruidspaar; zes nimphen in witte lakens gekleed met groene kransjes op het hoofd, spookachtig verlicht door een wit licht voerden den avond op tot een nog nooit geziene feeërie .. zij, de boeren en hun vrouwen keken en zwegen, onbewogen, tenminste zichtbaar onbewogen voor de beguirlande muur. Er werden toasten geslagen aan onze tafel, er werden liedjes gezongen op allerlei bekende wijzen, bruid en bruigom werden onmeedoogend en allergeestigst in het ootje genomen, zij, de boeren en hun vrouwen keken en zwegen, en aten en dronken. Er werd zelfs gedanst door al wat jong was en nog jong wou zijn, zij bleven zitten en keken en zwegen en in de stofwarreling van het zaaltje leken mij hun onbewegelijke gezichten zelf als een droom, ja ik zou bijna zeggen als de achtergrond van een droom.... totdat het twee uur in den nacht sloeg, totdat één onder al de gasten op het denkbeeld kwam het volkslied te zingen, hun volkslied.... Er was even een stilte, toen werd het herhaald „ons volkslied?" „Nog niet! nog niet!" werd er geroepen van den anderen kant. „Straks, straks!" Tot tweemaal toe werd het „volkslied" uitgesteld; eindelijk om kwart voor drieën vond men het oogenblik gekomen het te zingen. Ik was verschrikkelijk nieuwsgierig. Het geestige, een der geestige jongelieden dan, stond op en sloeg plechtig de maat. Het was een driekwart-maat, langzaam, plechtig als een treurzang. Daar bromden zacht alle stemmen, langzaam, langzaam luider wordend, langzaam zich uitzettend tot een crescendo om eindelijk over te gaan in fortissimo:

Een paar klompen en nog een paar klompen
Zijn te zamen twee paar klompen.

Twee paar klompen en nog een paar klompen
Zijn te zamen drie paar klompen.

Drie paar klompen en nog een paar klompen
Zijn te zamen vier paar klompen....enz.

En ik zag door de rook die als een uitgerekte sluier onder de groene guirlandes en boven de tafels zweefde, de gladde gezichten der boeren lachen, de glimmende kopjes der boerinnen snaterlachen, ze zongen, ze zongen mee! Het volkslied had hen wakker geschud uit hun starende starheid. O lied! lied! raak de menschen aan met uw lichten vleugelslag en ge brengt ze ver weg naar het land der vreugde en vrijheid!

.....

Het is niet alleen dit intressante volkslied uit een kleine stad op den grens van ons land, dat bij mij de belangstelling heeft opgewekt voor „de klomp". Er zijn nog andere aanleidingen, te veel in aantal en te weinig belangrijk om op te noemen, waaronder o.a. is de bewondering van een stadskind voor een evenoude dorpsbewoner, die op klompen krijgertje speelt; het Zaterdagsch tooisel van onze keukenmeid als de plaats en de stoep geschrobd worden en de vurige wensch, altijd dan in den kinderleeftijd, toch ook eens zoo'n paar klompen aan te hebben — dan groeit later de vraag: „hoe wordt zoo'n klomp gemaakt?" „Wat moet het moeielijk zijn uit het hout zulk een vorm te snijden!"

De meeste klompenmakerijen zijn in Holland en Utrecht, langs den Rijn en de Lek, vermoedelijk omdat de nabijheid van het water het gewenschte hout, n.l. het wilgen- en peppelhout geeft en het vervoer gemakkelijker maakt. Het wilgenhout is als het zachtst en dus het best te bewerken, het meest gewenschte. Een paar klompen van wilgen of een van peppelhout verschilt dan ook aanmerkelijk in zwaarte. Daarbij moet het hout versch zijn en niet van knotwilgen, maar van schutwilgen afkomstig zijn. Men krijgt natuurlijk allerlei soorten van klompen, waaronder twee hoofdsoorten, de hoogen en de trippen, d.z. half hoogen. Beiden worden gemaakt voor mannen en vrouwen. Er zijn dus mansklompen, vrouwsklompen en een tusschensoort, die men drieling noemt. Verder zijn er „Belsen", klompen die in België gemaakt worden en Snoekebekken, vreemdsoortige met een dubbele omgebogen punt, die aan een visschenbek herinnert, en Fransche klompen die laag en donker geverfd zijn en meer door de schippersvrouw dan door de boerin gedragen worden. De Belsen, Snoekebekken en Franschen hooren natuurlijk volgens onze klompenmakers tot het minderwaardig gedoe. Een goed paar klompen van wilgenhout kost ongeveer 65 cent.

De arbeider zelf verdient aan het maken twintig cent, wanneer hij dus hard werkend, zestig paar klompen in de week maakt, kan hij zoowat op een twaalf gulden in de week rekenen. Maar dat is al heel mooi; gemiddeld moet de verdienste dan ook op tien gulden gerekend worden voor een man, die van 's morgens 6 uur tot 's avonds 7 werkt.

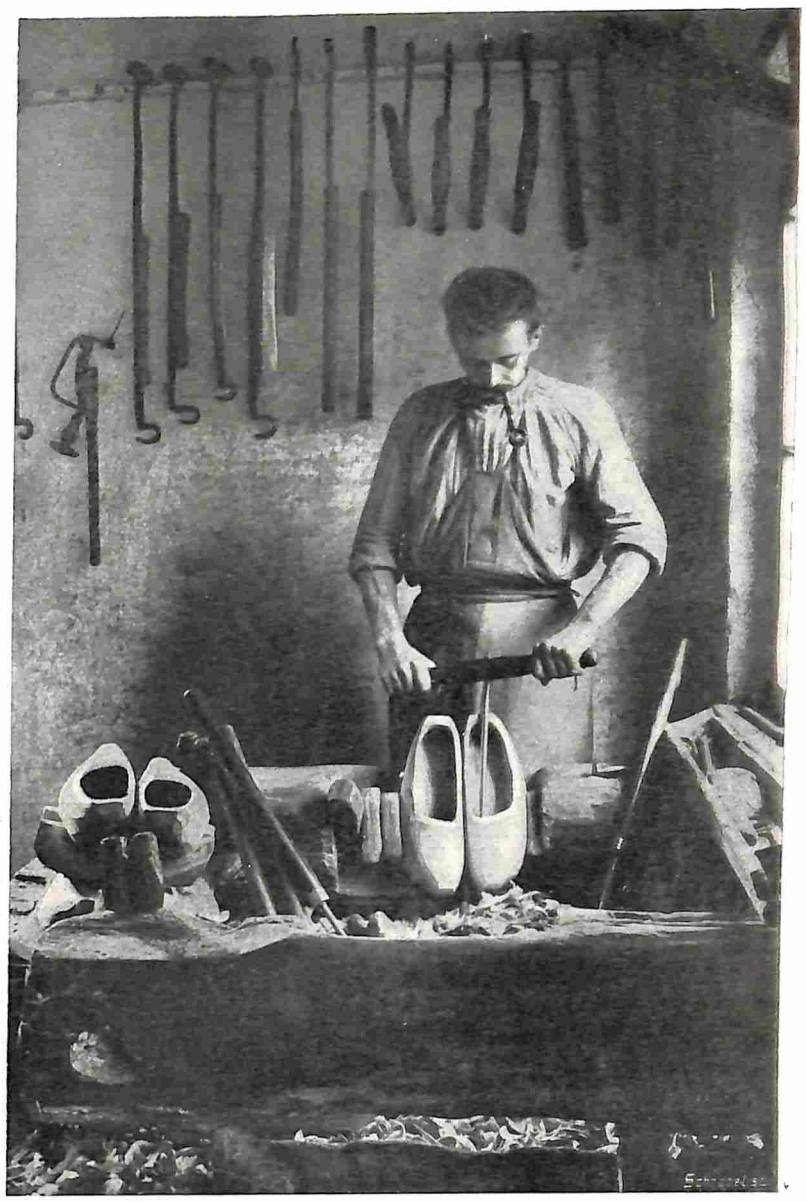

Foto Aug. F. W. Vogt.

HET UITBOREN VAN DE KLOMPEN.

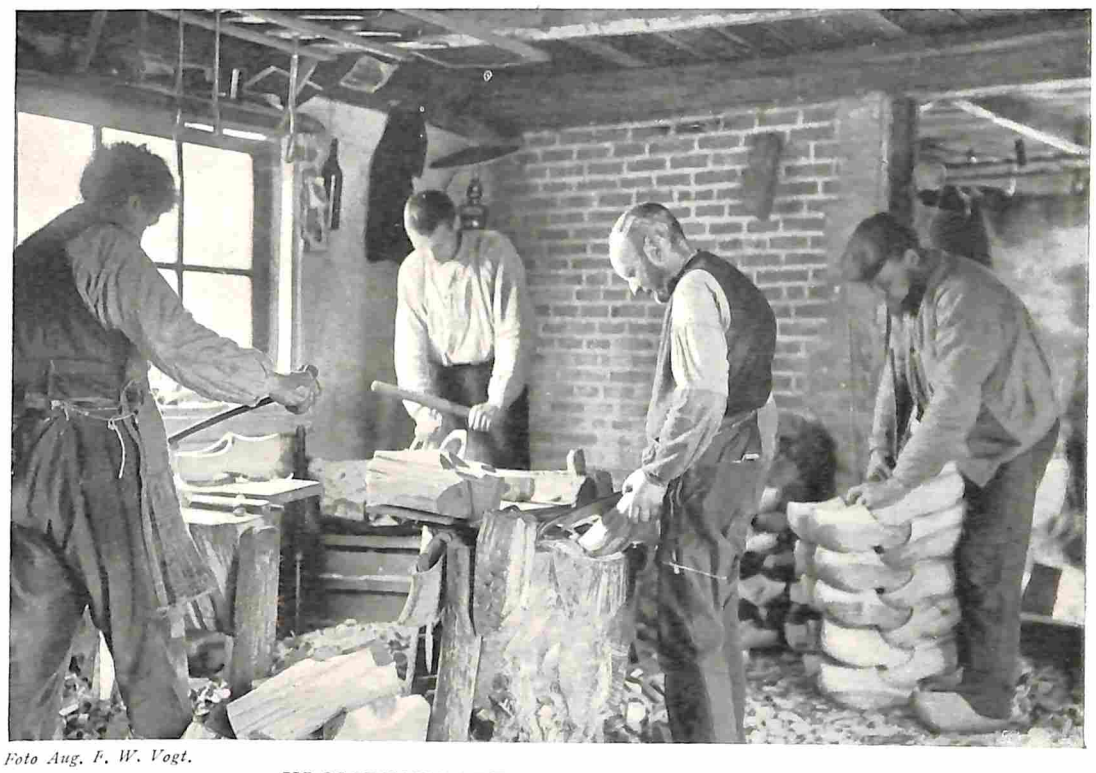

Foto Aug. F. W. Vogt.

KLOMPENMAKERS AAN HET WERK.

Foto C. Vreedenburgh Jr.

EEN VEELZEGGEND STILLEVEN.

DE HOEVEELSTE VAN DE FAMILIE ZOU BROER WEL ZIJN?

Al die wijsheid heb ik van Gerrit den klompenmaker, in wiens heiligdom wij van middag schuilden voor een malschen Meiregen. Gerrit is uit een klompenmakersfamilie. Zijn vader was het en zijn oom, zijn grootvader en zijn broers, Roelf en Pieter zijn het ook; zij werken met z'n drieën op de werkplaats van Gerrit.

,,Nou ken je medeen es zien hoe 'n klomp van de beginne af an gemaakt wordt", zei Roelf die zich 'n kunstenaar in zijn vak voelt en dat mag hij ook, want de klompenmakerij heeft als handwerk, niet als fabriekswerk, zeker haar artistieke zijde.

In een stukje wilgenstam, waarvan de grijs bruinen schors eerst wordt afgehakt, ziet ge in een betrekkelijk kort oogenblik, de vorm van een menschenvoet komen. Schijnbaar achteloos hakt de klompenmaker er op los, maar iedere slag met zijn bijl geeft een deuk, een hap, een kerf precies op de plaats waar het wezen moet. De uitholling, die naar den bal van de voet voert, wordt er uit gehakt, de hiel gevormd, langzaam wordt de wreef zichtbaar en het piquante klompenpuntje. De dissel maakt nu de uithollingen nog dieper en gladder en ziedaar de klomp in eersten aanleg klaar. Zij wordt weggezet en een tweede wordt gemaakt. De groote kunst is nu deze tweede te maken als pendant van de eerste. Daarvoor moet de arbeider een juiste hand en een goed oog en ik zou bijna zeggen ook een zeker fijn gevoel bezitten. In de fabrieken gaat dit alles natuurlijk machinaal en heeft men ijzeren vormen die den weg wijzen; toch worden de fabrieksklompen voor de laatste bewerking nog naar den klompen-maker gezonden; in een klompenmakerij van den ouderwetschen stempel hangt echter alles af van de juiste houw op de juiste plaats. Is het klompenpaar eenmaal zoo in beginsvorm in het leven geroepen, dan worden ze op de snijbank gezet en zet de klompenmaker er de ,,ruumsnijer" aan; een lang smal mes van twee handvatsels voorzien, dat in dunne schilvers het hout van de klomp haalt als was het rookvleesch. Hierdoor krijgt de klomp toevallig die eigenaardige lijnen in het hout, die zoo mede loopen met den vorm. De derde bewerking en wel de vermoeiendste volgt nu, dat is het uitboren; want de klomp bestaat alleen nog maar van zijn ,,buitenste kant". Zij wordt, of zij worden, want steeds blijven de paren bij elkaar, hiertoe samen gezet op de boorbank in een schuine richting, zoodat de arbeider van de hiel af te beginnen naar beneden werkt. Heel vlug draait hij met de plat of hielhaak een gat in het hout en vervolgt dit werk nog met behulp van andere boren. Na het boren volgt nog een fijnere bewerking met den fijnsnijer, een eveneens groot mes, dat de klomp nog eens even beaait; dit is ,,the finishing touch". Iedere klomp wordt van een gaatje voorzien, zoodat de paren door een touwtje bij elkaar gebonden worden en ze zijn klaar voor de klompenmarkt.

(Slot volgt). M. C. KOOY—VAN ZEGGELEN.

Overneming verboden.

EEN VERLOREN HOEKJE AAN DE VERLOREN BEEK.

JA, zoo mag het met recht heeten, dit slechts bij weinigen bekende stukje natuurschoon, bij Epe. En toch biedt de geheele zoo schoone en lieflijke omgeving van het genoemde bekoorlijke dorp, op den oostelijken Veluwzoom gelegen, geen gezichtspunt aan, dat schilderachtiger en romantischer indruk maakt, dan dit gedeelte van den benedenloop der *Verloren Beek.*

Och die Veluwsche beekjes, ze zijn zoo mooi met hun kristalhelder water, zilverachtigen of goudgelen bodem, somtijds als met kiezelsteenen geplaveid. Laten wij er dadelijk bijvoegen: voor zoover het menschdom dat heldere, frissche water niet heeft ontwijd, door er de vuile wasschen van duizenden en duizenden in te reinigen.

In vroeger tijden was het alleen de kracht dier beken die den mensch dienstbaar was gemaakt; zij beukten als cyclopen de blokken koper tot een glinsterend pantser voor onze houten vloot, stampten als ijverige dienaren lompen tot papier, dat waardig werd gekeurd er de besluiten van Hunne Hoogmogenden de Staten-Generaal, op te vereeuwigen, en maalden het graan tot meel dat door de omwonenden tot brood werd gebakken.

Maar nu; van hare geweldige krachten, die steeds vernieuwd onuitputtelijk waren, indien zij met wijs beleid werden gebruikt, wordt weinig meer gevorderd; maar zij hebben hare reinheid, hare zuiverheid prijs moeten geven. Waar de vermoeide voetganger zich vroeger nederboog, om met wellust een teuge uit hun frissche golven te drinken, wendt hij nu met walging het hoofd af.

,,Arme Klaarbeek" denk ik dikwijls, als ik haar daarheen zie vlieten, bezwangerd met vuil zeepwater, ,,hoe is uw naam in strijd, met den toestand, waarin men u gebracht heeft."

Maar gelukkig, de nijverheid heeft zich nog niet van *al* onze beekjes meester gemaakt en ik hoop, dat èn de betrokken gemeentebesturen èn de Vereeniging ,,Heemschut" zullen zorg dragen, dat, wat er nog aan heldere beeken op de Veluwe over is, bewaard blijft.

Want wij hebben er nog en ,,de Verloren Beek" behoort tot hen, die nog al hare frischheid en bekoorlijkheid van natuurstroompje bewaard hebben.

Het is vreemd, dat de omwonenden niet allen beseffen, welk een schat zij bezitten in zulk een gestadigen aanvoer van heerlijk frisch bronwater, het kostbare levensnat, dat moeder Natuur niet moede wordt bij hunne woning te brengen.

Ik ontmoette onder Doornspijk waar verscheiden heldere stroompjes hun water naar de Zuiderzee brengen en over het zandige strand uitgieten, eens een landbouwer, nadat ik reeds geruimen tijd langs zulk een beekje had gewandeld, dat even als *Cremer's kleine rivierke,* ,,daor hen slemierde krek as en aol op 't dreuge".

Behoefte aan een praatje, ook omdat mijn hart vol was van de schoonheid en zuiverheid van het vlietende nat deed mij tot hem zeggen: ,,Wat zijn jullie hier gelukkige menschen". De man keek mij aan met een blik, waarin te lezen stond: ,,dat is der eene dee koldert". Hij zei echter: ,,jawel meneer, jao dat geet genog", voor ik er ter verklaring mijner woorden had bijgevoegd: ,,omdat je hier zulk prachtig, helder beekwater hebt". Toen ik dat echter gedaan had wendde de man zich af en zei niets meer, maar in zijne oogen las ik: ,,*bepaold* neet zuver".

Zie, zoo een, die het genot niet beseft van de groote gaven, die de natuur hem schenkt in frissche lucht en zuiver drinkwater en deze niet dankbaar aanvaardt, zou ik willen straffen met 14 dagen logeeren op een vijfde verdieping van een woonkazerne te Amsterdam, in de hondsdagen en met beperkt gebruik van lauw water uit de leiding. Dat zou hem mores leeren. Och maar zoo gaat het met alles, dat men in overvloed bezit: men stelt het eerst op prijs, zoodra men het mist.

Dat de Verloren Beek nog vrij is gebleven van de besmetting der industrie, heeft zij waarschijnlijk te danken aan het betrekkelijk gering verval op haar bovenstroom. Dit brengt mede dat zij ook in droge jaargetijden altijd water houdt, doch bij veel aanvoer niet altijd voor geregelden afvoer kan zorg dragen, buiten hare oevers treedt, velden en wegen overstroomt en in haren korten benedenloop, waar de foto, waarvan op bladz. 609 een reproductie is geplaatst, genomen is, bandjert als een Javaansche Kali, groote sparren ontwortelende en hare oevers ondermijnend en wegspoelend.

Een veertien dagen geleden, gedurende de regenvlagen van begin September, kon men den wakkeren brievenbesteller, die de bewoners van haar stroomgebied het nieuws brengt, zijne bestelling zien doen, wadende met tot over de knie opgestroopten broek en met ontbloote beenen door het stroomende nat.

,,Maar hoe moeten wij dat mooie plekje nu vinden?" zal misschien een ongeduldig lezer zeggen, die reeds gereed staat om op zijn fiets te stappen, ten einde zijne zinnen te verlustigen aan het natuurschoon, dat hem geboden wordt. Ik zal 't u zeggen:

Indien men een kaart in zijn bezit heeft, waarop Epe en omstreken voorkomen, dan vindt men op ongeveer een uur gaans ten zuidwesten van het dorp de buurtschap Schaveren. Ten noorden van Schaveren strekt zich een hoogte uit, waarin vele grintgroeven voorkomen en die in den volksmond den

Foto Klaver.

DE VERLOREN BEEK BIJ EPE.

naam draagt van Woester Berg. Ten noorden van dien berg treft men een veenachtig terrein aan, dat door den ondernemingsgeest van den Veluwschen landman reeds sedert jaren grootendeels in uitstekend weiland is herschapen. Hier staan wij op de bakermat van de Verloren Beek.

Op de kaart vinden wij nu ook haar naam en kunnen haar volgen van de mooi gelegen boerderij de Woeste, tot zij op ongeveer 1200 M. ten Z. van Epe den grintweg naar Vaassen snijdt.

Van dit snijpunt stroomt zij in zuidoostelijke richting tot aan den Locaal-spoorweg Willem III en nadert gedurende dit gedeelte van haren loop hoe langer hoe meer de ten noorden van haar stroomende Klaarbeek.

Bij de boterfabriek Gelria bereiken beide beken elkander tot op zeer geringen afstand en vormen nu in Oostelijke richting voortspoedende een smal en lang gerekt schiereiland, dat in een dicht en gedeeltelijk zeer woest begroeid dennenbosch zijn Oostelijk uiteinde vindt.

En hier verliezen wij ook *onze* beek.

Hier stroomen hare reine golven nog een eindwegs, vergezeld door het troebele nat der Klaarbeek en houden zij zich nog gescheiden, als uit weerzin tegen het vuil dat haar aanrandt, doch dat haar ten slotte overwint en haar geheel overweldigd medevoert in zijn verderen loop, tot het zich nabij de Zuukerbrug in de Grift stort.

Het is even vóór zij verloren gaat, dat de Verloren Beek door den fotograaf in beeld werd gebracht. De weelderig met varens en andere planten begroeide steile en diepingesneden oevers der beek, overschaduwd door ranke sparren, die hier en daar een zonnestraal doorlaten, het snelvlietende water, dat de kom, waarin zich de waterval stort, meer en meer uitbreidt en telkens een paar boomen over de beek doet vallen, het geruisch van den waterval, werken er toe mede dit plekje bijzonder aantrekkelijk te maken.

Van het station Epe komende, bereikt men dit het gemakkelijkst door aanvankelijk den grindweg naar Zuuk te volgen, die recht zuidwaarts voert langs de stoomdrukkerij; vervolgens slaat men den eersten grindweg, welke men ter linkerzijde aantreft, in, en volgt dien weg gedurende ruim 2 K.M., waarna de grindweg in zandweg overgaat. Na dezen zandweg nog 500 M. gevolgd te zijn, komt men aan een houten brug over de Klaarbeek. Van hier volgt men een voetpad dat langs den rechteroever eerst van de Klaarbeek en daarna langs de Verloren Beek stroomopwaarts voert en is men te bestemder plaatse aangeland, na een wandeling van ruim 3 kilometer.

Langs een anderen weg terug willende keeren, volge men de Verlaten Beek verder stroomopwaarts; bezichtige even de omgeving van Gelria en vooral het kunstmatige meertje met zijn prachtige waterleliën, dat de Klaarbeek ten noorden van die zuivelfabriek vormt.

Daarna zet men den tocht over eenige honderden meters verder voort langs den rechteroever van de Verloren Beek, over een smal, hier en daar door hekjes afgesloten voetpaadje, tot men, op een zandweg komende, ter rechterzijde een druk begaan voetpad ontwaart, dat aanvankelijk door een weide, later door een stuk heigrond voert, zoo prachtig begroeid, als men slechts zelden een stukje natuur aantreft. Men doorkruise dit stukje hei, dat bij Mijlpaal 16 aan den spoorweg is gelegen, in alle richtingen, om het goed in al zijn schoonheden te bewonderen; het is een klein door de natuur gevormd park.

Van hier wandele men door de statige lanen van den Kopermolen en, vervolgens de richting van de Klaarbeek volgende, naar den grindweg Vaassen—Epe, die u na een kwartier gaans in de kom van laatstgenoemd dorp brengt.

Overneming verboden. H. C. BRANDT.

MOOIE BLOEMPLANTEN.

I.

SINDS eenigen tijd hebben wij het genoegen nu en dan een bezoek te brengen aan den Haagschen Dierentuin, of, zooals deze inrichting met een wijdschen naam heet, aan den tuin van het Koninklijk Zoölogisch Botanisch Genootschap. De daar sinds niet langen tijd opgetreden Hortulanus heeft een bijzondere voorliefde voor mooie bloemplanten, die hij dan ook uitstekend vermag te kweeken. Zoo zagen wij er zeer mooie *Primula obconica* en *Primula chinensis*, prachtige *Cyclamen*, uitnemend gekweekte *Streptocarpus* en ook een keer bijna een geheele kas vol met prachtplanten van *Gloxinia*, de bloemplanten bij uitnemendheid, die door haar groote, prachtig gevormde bloemen op ieder, die ze ziet, een bijzonderen indruk maken en dan ook steeds door het publiek om strijd bewonderd worden.

Goed gekweekte *Gloxinia's* zijn inderdaad planten, waarnaar men met lust kijkt; vooral de rassen, die er tegenwoordig van gekweekt worden, met haar groote, zuiver gevormde bloemen, die zich kenmerken door zachte kleuren, nu eens egaal van tint, dan weder gevlekt, en haar groote, zacht behaarde bladeren, waar deze bloemen flink bovenuit steken, zijn bijzonder aantrekkelijk. De hierbij geplaatste afbeeldingen

toonen duidelijk aan, tot welk een trap van volmaaktheid de heer Geissendorfer deze planten weet te kweeken.

Zeker zal het dan ook ieder plantenliefhebber in de hoogste maten verwonderen, wanneer hij verneemt, dat het Haagsche publiek, ja zelfs de leden van het Genootschap, zich tegenover zulk een bloemenschat vrij onverschillig betoonen, en dat zij verzuimen in hun eigen stad te gaan zien, wat zij in Frankfort a/M., Londen of Berlijn niet gaarne zouden verzuimen.

Moge de belangstelling grooter worden en de bekwame Hortulanus daardoor meer voldoening van zijn werk en zorgen smaken.

Het geslacht *Gloxinia* is reeds lang in de kulturen bekend en heeft steeds door zijn fraaie bloemen de aandacht der plantenkweekers getrokken, zoodat het wel waard is zijn geschiedenis eens na te gaan.

De eerste zaden van deze bloemplant werden in 1739 door Robert Millar uit Carthagena in Zuid-Amerika naar den botanischen tuin te Chelsea gezonden, waar zij aanvankelijk onder den naam *Martynia perennis* werd beschreven. Later scheidde de plantkundige l'Heritier deze plant van dit geslacht af en bracht haar tot een nieuw geslacht, dat hij, ter eere van den Duitschen plantkundige Benjamin Peter Gloxin, *Gloxinia* noemde. Deze soort werd het eerst afgebeeld op tab. 1291 van het Botanical Magazine; haar bloemen zijn licht purper met een donker purperen vlek. Al de soorten, die er later van werden beschreven, zijn dan ook tot dit geslacht gebracht.

Het duurde nu langen tijd alvorens een tweede soort van het geslacht werd ingevoerd; eerst ongeveer een eeuw later kwam uit Brasilië de *Gloxinia speciosa*, die met violet blauwe bloemen bloeit, en kort daarop kwam de *Gl. caulescens* in den handel, wier bloemen purperblauw zijn. Toen men eenmaal aan het invoeren van deze planten was, volgde de eene soort op de andere en tusschen de jaren 1835 en 1840 werden dan ook achtereenvolgens aangeboden de *Gl. speciosa albiflora*, de *Gl. speciosa rubra*, de eerste met witte en de laatste met donkerroode bloemen, vervolgens de *Gl. Menziesii* met helder, lichtblauwe bloemen en ten laatste de *Gl. macrophylla variegata*, met zeer mooie, zilverwit gestreepte bladeren, die men thans nog duidelijk in enkele tuinvariëteiten kan terugvinden.

Toen deze soorten eenmaal verkrijgbaar waren en de kweekers bemerkten, dat deze bloemplanten door het publiek gezocht werden, legden zij zich niet alleen op haar kultuur toe, doch trachtten zij ook nieuwe vormen te winnen. De eerst aangeboden kruising, die veel opzien baarde, was de *Gl. Teichlesi*, daar deze zich kenmerkte door gestreepte en gevlekte bloemen, doch nog grooter aanwinst verkreeg de heer Fyfe te Rothsay, die er in slaagde een verscheidenheid te winnen, wier bloemen

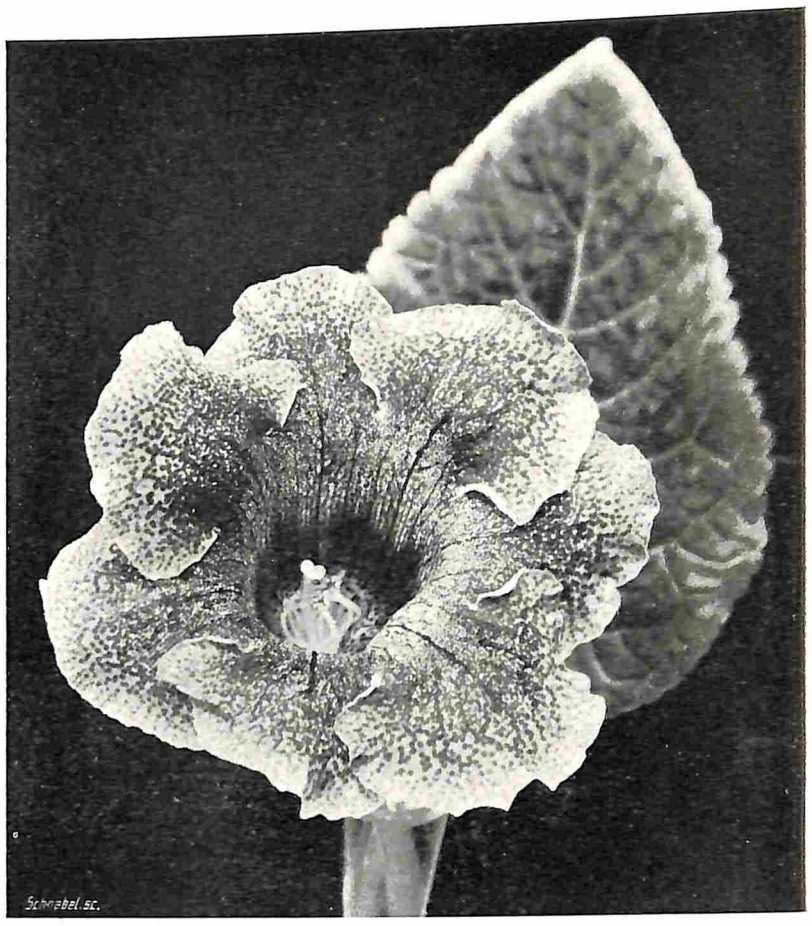

BLOEM VAN EEN FRAAIE GLOXINIA-VERSCHEIDENHEID. (2/3 NAT. GROOTTE).

op stevige stelen flink boven de bladeren uitstaken, wat met de tot nu toe verkregen variëteiten nog niet het geval was. Deze nieuwe hybride werd door hem *Gl. Fijfiana* genoemd.

Ondertusschen was in het jaar 1845 een nieuwe plantensoort ingevoerd, die nauw aan de *Gloxinia's* verwant was, n.l. de *Sinningia guttata*. Deze kenmerkte zich niet alleen door haar groote bloemrijkheid, doch ook door haar fraaie, wit gespikkelde blauwe bloemen en alras begonnen enkele kweekers verscheidenheden van *Gloxinia's* met deze nieuwe soort te kruisen. Het waren vooral de gebroeders Georges en François Rossiaud, alsmede Jules Vallerand, die zich in dien tijd op dit gebied verdienstelijk maakten. Door de eerste werden verscheidenheden gewonnen, wier bloemen even als die van de *Gl. Fyfiana* flink rechtop boven de bladeren uitstaken, doch tevens mooier van kleur waren, terwijl de laatste door herhaalde kruisbevruchting een ras verkreeg, dat onder den naam *Gl. crassifolia* in den handel werd gebracht en waarvan de planten in al haar onderdeelen forscher, grooter en sterker behaard waren.

Nog grooter verbeteringen bracht Jules Vallerand. Deze zaaide verder uit het ras van Rossiaud en verkreeg ten laatste de beide prachtverscheidenheden *Gl. Mr. Brongniart* en *Gl. Vallerandi*, die jaren lang als de twee fraaiste variëteiten werden geroemd en zelfs nu nog wel hier en daar worden aangetroffen.

Ten slotte is het de Fransche kweeker L. Duval te Versailles geweest, die door de bestaande verscheidenheden te kruisen met de *Gl. Mina* er eerst in slaagde een prachtige, zuiver wijnroode variëteit te verkrijgen, waaruit later de éénkleurige en die met breede kleurrijke banden ontstonden.

Zoo zijn wij gaande weg gekomen tot de fraaie, grootbloemige verscheidenheden, die er tegenwoordig van gekweekt worden. Vraagt men ons nu of de thans gekweekte vormen inderdaad zooveel mooier zijn, dan de oorspronkelijke soorten van eertijds, dan kunnen wij niet anders antwoorden, dan dat dit een kwestie van smaak is. Op het groote publiek maken de thans gekweekte *Gloxinia's* ontegenzeggelijk veel meer indruk en toch kan ik mij levendig voorstellen, dat een ervaren plantenliefhebber eens tegen mij zeide: „Ik zie toch veel liever de oude, oorspronkelijke soorten, wier eenigszins hangende bloemen zoo fraai tusschen de bladeren uitkwamen".

De *Gloxinia's* behooren tot de familie der *Gesneraceae*, een vrij groote familie, wier soorten allen in de tropische zonen te huis behooren. Verscheidene harer geslachten worden om de fraaie bloemen veelvuldig gekweekt, zoo maken bijv. ook de *Achimenes, Columnea's, Gesneria's, Naegelia's, Tydia's, Streptocarpus en Saintpaulia's* eveneens deel van deze familie uit.

Oorspronkelijk waren de bloemen van het geslacht symmetrisch, doch door de kultuur zijn zij gaandeweg zoo goed als zuiver rond geworden. De bloemkroon is trompetvormig en de rand bestaat uit een vijftal groote lobben, die in den regel mooi afgerond zijn. Aan den buitenkant is de bloemkroon gewoonlijk zuiver wit, aan haar binnenzijde prijkt zij met de levendigste kleuren in verschillende tinten, die nu eens effen, dan weder gestippeld zijn, welke kleur aan de buitenzijde zacht doorschemert. De bloemen kunnen een vrij groote afmeting bereiken, exemplaren van 10 cM. diameter en van 12 tot 15 cM. lengte

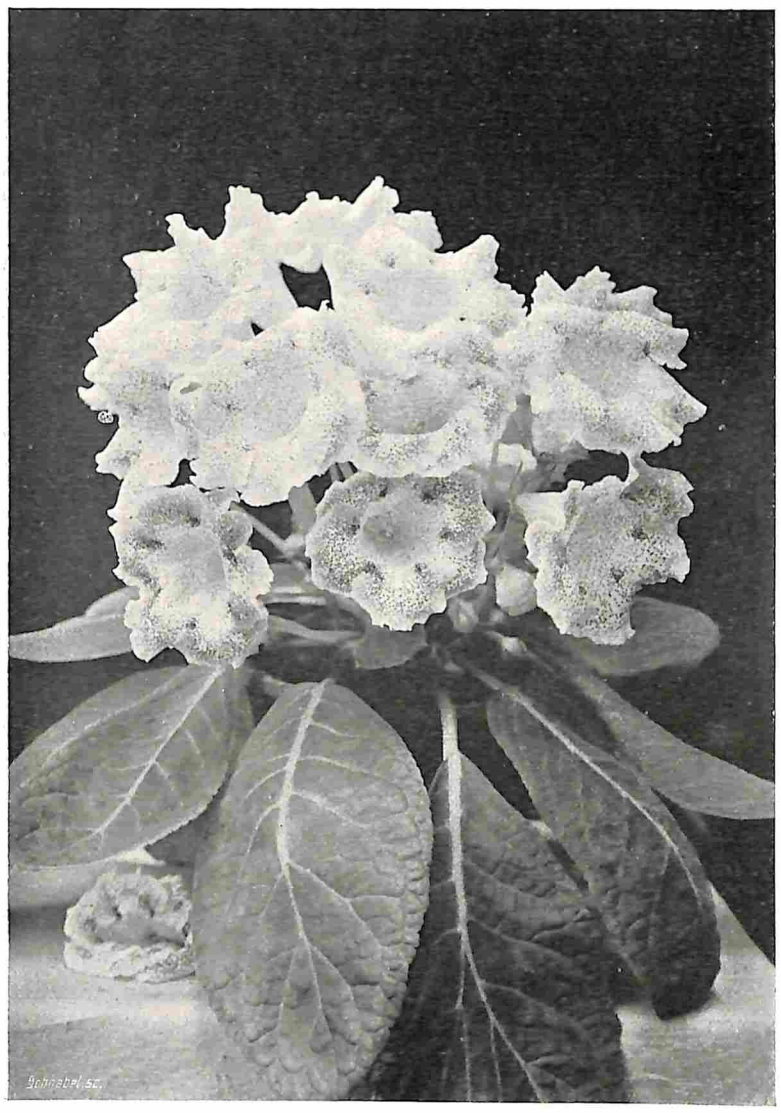

GOED GEKWEEKTE GLOXINIA.

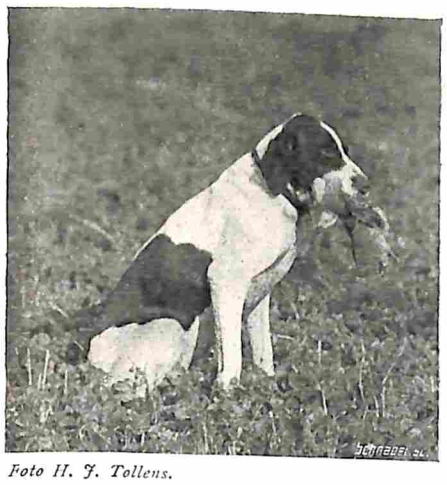

Foto H. J. Tollens.

CORA APPORTEERT EEN PATRIJS.

zijn tegenwoordig geen zeldzaamheid meer. Aan den voet van den bloembuis vindt men de vijfbladige groene kelk, die als het ware de bloemkroon draagt.

Hingen eertijds de bloemen der Gloxinia's omlaag, van de tegenwoordig gekweekte verscheidenheden worden zij door krachtige stelen gedragen, waardoor zij flink boven de bladeren uitsteken.

De bladeren kunnen vrij groot worden, zij bereiken dikwijls een lengte van ongeveer 20 cM., bij een breedte van meer dan 10 cM. Zij zijn in den regel ovaal, de randen zijn gelobd, de oppervlakte eenigszins gegolfd, de bovenzijde lichtgroen, de onderkant groen, somtijds eenigszins roodachtig. Zij staan met korte bladsteelen gewoonlijk dicht opéén geplant op een ronden vleezigen knol.

De planten, waarvan al de onderdeelen in den regel dicht behaard zijn, maken goed gekweekt altijd een prettigen, frisschen indruk en rijk bloeiende exemplaren zijn een waar sieraad voor iedere plantenkas of serre.

Overneming verboden. E. Th. W.

Op de jacht met Odin en Cora.

De hierbij geplaatste afbeeldingen van „Odin" — Duitsche korthaar — en „Cora" — pointer — werden genomen in een Zeeuwsch jachtveld toen ze op de patrijzen- en fazantenjacht waren en voor een haas stonden.

Hoewel veel jagers bij genoemde jacht zich alleen doen bijstaan door één hond n.l. „den duitschen staande" komt mij het jagen met twee goed gedresseerde honden veel aangenamer voor. Een duitsche staande hond, goed verloren apporteur, en een snelle pointer met fijnen neus, die goed flankeert, worden door mij steeds gebruikt.

Foto H. J. Tollens.

ODIN VON SCHWEINFURT EN CORA VAN BAARN VAN DEN HEER P. LOTSY TE VALKENBURG (Z.-H.)

Op de middelste afbeelding ziet men „Odin", den duitschen korthaar, staan voor een zich in zijn leger bevindenden lepelman. De pointer „Cora" heeft door haar fijnen neus den hardlooper reeds vroeger bemerkt en staat voor op grooteren afstand. Is de afstand zoo groot dat de pointer het wild niet kan bemerken dan staat ze ook wanneer ze „Odin" ziet voorstaan. Men noemt dit respecteeren. Een prachtig gezicht leveren beide op, wanneer ze in een bieten- of aardappelveld zij aan zij en stap voor stap achter de loopende hoenders trekken. Het „down" maken voor opgaand wild b.v. voor hazen, is ook belangwekkend. Wanneer de hond dit doet, is hij „hazenrein". Zie, wanneer alle arbeid in optima forma geschiedt dan is voor mij het werken van de honden een van de grootste aantrekkelijkheden van de jacht.

In Engeland doet men meestal de pointers of setters op de patrijzenjacht vergezellen door spaniels of retrievers; de beide laatsten doen dan dienst als apporteurs. Daar te lande en ook hier wordt door sommigen de meening gehuldigd dat pointers en setters niet mogen apporteeren omdat zij dan geen eerste klasse honden zouden blijven. Deze meening deel ik niet; nimmer is mij gebleken dat eerste klasse pointers door apporteeren minderwaardig zouden zijn geworden.

In moeilijke gevallen, wanneer de duitsche korthaar mij in den steek liet, kon de pointer het aangeschoten wild prachtig uitvoeten (het zweetspoor volgen) en apporteeren. Dit laatste heeft nooit een nadeeligen invloed geoefend op de snelheid die de pointer behoort te ontwikkelen.

Hiernaast een afbeelding, waarop Odin een fazant apporteert.

Deze schitterende jachtvogels, waarvan een bijzondere bekoring uitgaat, worden meer en meer in de jachtvelden uitgezet en verzorgd. Velen geven aan de snelle langstaarten, die den jager dikwijls prachtige schoten bieden, de voorkeur boven de patrijzen.

De fazanten hebben bovendien dit voordeel, dat zij zich gemakkelijker laten verzorgen dan de hoenders.

Het jachtterrein wordt voor den fazant aantrekkelijk gemaakt door aanleg van voerplaatsen en akkers, waarop rogge e.d. wordt gezaaid. Het is de taak van den jager hiervoor zorg te dragen en wanneer de fazant den winter onbezorgd kan tegemoet gaan zal hij zijne dankbaarheid toonen door in het jachtveld te blijven en geen zwervend leven te gaan leiden; want hij is een zwerver bij uitnemendheid. Een nadeel is intusschen dat de fazanten op gespannen voet leven met de patrijzen.

Het is te betreuren dat deze sierlijke jachtvogels, wanneer ze in aantal toenemen aan den patrijzenstand in het jachtveld afbreuk doen.

Evenals in een goed met hazen bezet terrein weinig of geen konijnen voorkomen, schijnen fazanten en patrijzen elkaar ook niet goed te kunnen verdragen.

De vechtlust en de strijdvaardigheid van de fiere en sterke fazantenhanen waartegen de veel zwakkere patrijs het moet afleggen, zal hiervan wel de oorzaak zijn.

De maand November was met haar wind en regen ongunstig voor de groenrokken; het wild was ril. Moge December een betere maand voor de leden van het groene gilde zijn!

Ten slotte zij het mij vergund te eindigen met een vierregelig vertaald vers van een Duitschen dichter:

Lang leve wat op aarde
Zich tooit in groene dracht,
Het bosch, het veld, de gaarde,
De jagers en de jacht!

December 1912. X.

Overneming verboden.

PERZISCHE HERINNERINGEN.

I.

De betooverende taaldroomer Pierre Loti stelt, in zijn *Vers Isfahan*, Perzië voor als een roode-rozengaard, waar uit blinkende gouden en blauw-fayence moskeekoepels opbollen. Het is waar, dat hij zijn reis begon, waar ik de mijne eindigde: in Bender-i-Boesjir, en niet verder in het land doordrong dan de oude koningsstad Isfahan. Hij zag er dus enkel het schoonste gedeelte van, waar de eigenlijke Perzen wonen. Benoorden Isfahan kwam hij niet. „*La Perse finit a Isfahan*", beweerde hij.

Hij had gelijk. Het is moeilijk, onmogelijk haast, in het heden van de meeste Oostersche landen de grootheid van hun verleden te herkennen, indien men zich niet tevens verduidelijkt, dat karakter-eigenschappen en omstandigheden, welke in de Oudheid een natie machtig en geëerd maakten, geheel verschillend zijn van die heden daartoe vereischt worden. De grootheid van Perzië eindigt met de overwinning van den Sjiïtischen Islam, ofschoon het ook daarna tijdperken heeft gekend, waarin zijne sjahs hun macht deden gevoelen tot ver in Indië. Om te begrijpen hoe Perzië groot heeft kunnen zijn in het tijdperk, toen zijn volk nog den poëtischen godsdienst der zoogenaamde „Vuuraanbidders" aanhing, moet men zijne aanzienlijke groepen uitgewekenen in Soerat en Bombay, de Parsi's, hebben gadegeslagen. Van alle Oostersche

Foto H. J. Tollens.

ODIN APPORTEERT EEN FAZANT.

EEN DERWISJ.

volken hebben zij zich het best vertrouwd gemaakt met de levensvoorwaarden van den modernen staat.

Het is mij niet gegeven onderscheid te maken tusschen de twee machtige volksgroepen, de Meden en de Perzen, welke in de Oudheid het volk van Darius en Artaxerxes vormden, dat zijne grenzen onafzienbaar wijder uitstrekte dan de aan alle kanten bedreigde landpalen van het vermolmde rijk der tegenwoordige sjahs. Ik weet dit: tegenover den roode-rozengaard, waaruit blinkende gouden en blauw-fayence koepels opbollen, van Pierre Loti, heb ik weleêr de karakteristiek gesteld: „Perzië is een ruïne naast een mesthoop".

Gesteld, dat een vreemdeling geen woord van de welluidende taal van Hafiz en Omar Chayyam verstaat, dan moet hij, in Perzië reizende of verblijvende, na een week de woorden *charab sjod* kennen. Dit kan niet anders. Hij zal hen tien keer iederen dag vernemen: het paard dat hinkt, het voedsel dat bedorven is, de brug of karavanseray welke op invallen staat, de klok waarvan de veer is gesprongen, de oude man die niet voortkan, de minister die in ongenade is gevallen, de vrouw die mooi geweest is: dit alles en deze allen zijn *charab sjod*, dat is: onbruikbaar, nutteloos, niet in staat de diensten te bewijzen, welke men redelijk van hen verwacht. Aldus is geheel Perzië *charab sjod*, en alle Perzen zijn min of meer *charab sjod*, van den *sjah-i-sjahan* tot den schurftigsten bazar-sjouwer van Teheran of Isfahan.

De verstarrende geest van den Islam heeft van dit bij uitstek intelligente volk gemaakt wat het heden is. In hun vaderlandzelf met zijn fanatieke Muzelmansche bevolking, houden de *Ghebers* — de „Vuuraanbidders" — zich schuil. Wat de Perzen met een anderen godsdienst zouden kunnen wezen, toonen echter de Bombaysche Parsi's en, in het land zelf, de Babi's, deze reeds invloedrijke sekte der volgelingen van Mirza Ali Mohammed, den „Bab" 1) wier getal men reeds schat op een tiende der huiszittende bevolking. Indien Perzië nog te redden ware, — maar de fundamenten van zijn staatsleven zijn reeds te veel *charab sjod* om er ooit een moderne maatschappij op te bouwen, welke iets van een onafhankelijke natie heeft, — dan zeker zou die redding van de Babi's kunnen komen. Zijn toekomst ligt evenwel nergens anders dan in de overheersching door een of meer Westersche regeeringen. Enkel zij kunnen den verstarrenden invloed van den Mohammedaanschen godsdienst te niet doen en tegelijker tijd allengs de schade keeren, welke de twee en een half millioen Nomaden jaarlijks aan het land toebrengen.

* * *

Evenals elk ander land van mijne reizen, ben ik Perzië binnengekomen in een geest van waardeering en toenadering. Zelfs had ik zooveel van zijn welluidende taal geleerd, dat het innerlijk leven zijner bewoners niet voor mij gesloten behoefde te blijven. Een maand of acht heb ik mij er op gehouden, waarvan zes in Teheran, den winter. Toen ik van Bender-i-Boesjir het land van Darius en Moesaffer-ed-din-sjah verliet, heb ik een hartelijk *sjoekoer-allah*! — God zij dank! — uitgeroepen.

Niettemin, nu reeds vele jaren mij van mijn reis van Teheran naar den Perzischen Golf scheiden, lijkt mij de ander halve maand van die reis, de tijd, waarin het leven in mij-zelf het rijkst was. Was ook alles om mij heen *charab sjod*, ik was het niet. Integendeel, de vermoeienissen van een langzame karavaanreis, zoo traag, dat een Europeesche soldaat sneller zou kunnen gaan, het opbreken in het holst van den nacht: twee uur, drie uur, om de volgende karavanseray te bereiken voor dat de hitte des daags te gloeiend op mensch en dier brandt, zes uur, acht uur, eens veertien uur in het zadel, het eenvoudig voedsel dagelijks met een glas heerlijke thee er bij, dit alles schonk mij een jubelend gevoel van gezondheid, levenskracht en welzijn, zooals ik mij niet herinner ooit daarvoor of daarna genoten te hebben. Maar ook gedurende den heerlijk-tintelenden winter van de Perzische hoogvlakte, in Teheran, met zijn koude, opwekkend als een verjonging, was het leven mij zoo welkom en zoo vroolijk. Misschien was het de herinnering aan Sir J. Moriers onsterflijk boek *The adventures of Hajji Baba*, welk mij belette om iets van de Perzen ernstig te nemen. Daar waren mijne vrienden, de Babi's, die mij vertelden van de verschrikkelijke geloofsvervolgingen, waaraan zij zelven en hunne ouders, dertig, veertig, vijftig jaar geleden, hadden bloot gestaan; daar was dat nijdige fanatisme, 't welk zich achter mijne hielen uitspuwde op mijne wandelingen door de Teheransche of Isfahansche bazars, daar was alles *charab sjod* op het oogenblik, dat ik het noodig had, en toch, neen: ik kòn niet kwaad worden, ik kon Perzië en de Perzen niet ernstig opvatten, zoo min dien goedigen sjah Moesaffer-ed-din 2) met zijne hovelingen, generaals en viziers, allen ietwat komiek, ondanks hun Oostersche statigheid, als de bluffende mirza's, die mijn bescherming zochten op den weg tusschen Ghoem en Sjiraz, maar brallend van hun heldenmoed spraken, alsof zij allen even zoovele Roestams waren. In geen ander boek heeft een schrijver een vreemd volk zoo naar waarheid geschetst als Sir James Morier in zijn *Hajji Baba*, dat reeds een eeuw oud is. Dien geestigen, slimmen, leugenachtigen, bluffenden *Hajji Baba*, den Perzischen Tijl Uilenspiegel, zag ik overal op mijn weg. Het eind van al de groote en kleine ergernissen van mijn reis door en verblijf in Perzië was altijd een oogenblik van onweerstaanbare vroolijkheid.

Toch zijn er elementen van eerbiedwekkende grootschheid en ernst in volk en land. Onder geestelijke bescherming nu van Amerika en Engeland, kennen

EEN NOMADENTENT IN PERZIË.

1) Bab = Arab: „Poort", d.w.z. ter eeuwige gelukzaligheid, in den zin, waarin Christus zich „de Weg" noemde. Echter noemen de Babi's zich heden veeleer Behay's, naar Beha-oel-lah, den opvolger van Mirza Ali-Mohammed. Zie over de Babi's mijn studie in „*Van Madrid naar Teheran*". Amsterdam, H. J. W. Becht, uitgever.

2) Grootvader van den tegenwoordigen jongen sjah.

de Babi's thans een tijd van betrekkelijke veiligheid. Maar nauwelijks een halve eeuw geleden werden zij om hun geloof vervolgd en gemarteld, zooals de Christenen der vroegste tijden, en met gelijke zielekracht trotseerden velen den marteldood. Dit gewicht van levenstragiek moet op de tegenschaal geworpen worden, wanneer men geneigd is het Perzische volk niet ernstig te nemen. Er sluimeren ongetwijfeld heroïsche krachten in deze natie, welke slechts op de gelegenheid wachten om zich te openbaren. Ook kan men niet anders dan een vòlk vriendelijke gevoelens toedragen, dat dichters als Hafiz, Saädi, of Omar Chayyam heeft voortgebracht. Onder het oppervlak van snorkerij, leugenachtigheid en fanatisme, merkt de vreemde allengs de stille deugden van gemoedelijkheid, tevredenheid en hoffelijkheid op.

Toch, welke moeite ik mij gaf om het Perzische volk van heden in het nalichten zijner vroegere grootheid te zien, zijne individuën en toestanden bedierven altijd den indruk. Er is geen stad met grootscher achtergrond dan Teheran. De spitsgetopte Demawend, als een pyramide uitstekende boven het Elbroezgebergte aan het gezichtseinde, met zijne sneeuw-blankheden tegen een donker blauw uitspansel, doet denken aan een berg, waarlangs de goden op het aardrijk afdaalden. In den winter is dit sneeuwgebergte tot vroomheid stemmend schoon. In de oude tijden drenkten zijne wateren de geheel Perzische hoogvlakte. Zij werden in kanalen, nu natuurlijk *charab sjod* en met hunne gaten een gevaar voor het straatverkeer, afgeleid naar de verste streken. De hoogvlakte van Iran zal er toen anders hebben uitgezien dan de barnende steenwoestijn, die zij nu is, met hare vervallen dorpen en de bouwvallen van eertijds grootsche karavanseray's, welke over de rustzoekende reizigers en hunne lastdieren dreigen in te storten.

Onder de schoone Oostersche steden kan Teheran niet genoemd worden. Zij is zelfs niet te vergelijken met haar beroemde voorgangster, Isfahan, vorstelijk nog ondanks haar halve verwoesting. De Kadjaren-dynastie, die anderhalve eeuw geleden den Perzischen troon bemachtigde en, zeker, in Fath-Ali-sjah het volk een heerscher schonk, die in een tijdperk van steeds toenemend verval, niet voor de machtige koningen der verleden grootheid behoefde te wijken, heeft het heerlijke Isfahan der Sefidische vorsten als hoofdstad afgewezen voor Teheran, dat nooit in de schaduw harer oudere zuster kon staan. Nazr-eddin-sjah was de eerste Perzische heerscher, die Europa bezocht. Hij kreeg er zoo den smaak van, dat hij zich haastte van zijn hofhouding een Europeesche karikatuur te maken, welke in sommige opzichten aan een Offenbachiade herinnert.

* * *

Van drie Oostersche vorsten heb ik de schatkamers gezien: den Sultan van Turkijë, den Sjah van Perzië en den Maharadjah van Baroda. De opgestapelde en smakelooze rijkdommen der twee eerste op lager wal geraakte potentaten zijn gedeeltelijk publiek geveild. De gouden troon ingezet met parelen en diamanten, door den overwinnenden Nadir-sjah, in de eerste helft der 18e eeuw, van zijn overwinnigstocht naar Delhi, de stad der Indische Groot-mogols, als trofee mee gebracht, is ongetwijfeld een goudsmidswerk van kunstwaarde. Maar wàt te denken van den afzichtelijken globe van in goud-gevatte edele steenen, waarin een zware diamant Teheran voorstelt? Het is het uiterste, waartoe Oostersche moderne wansmaak kan komen. En die gaat zeer ver.

Het Perzische volk, aan zich-zelf overgelaten en vreemd aan den invloed van

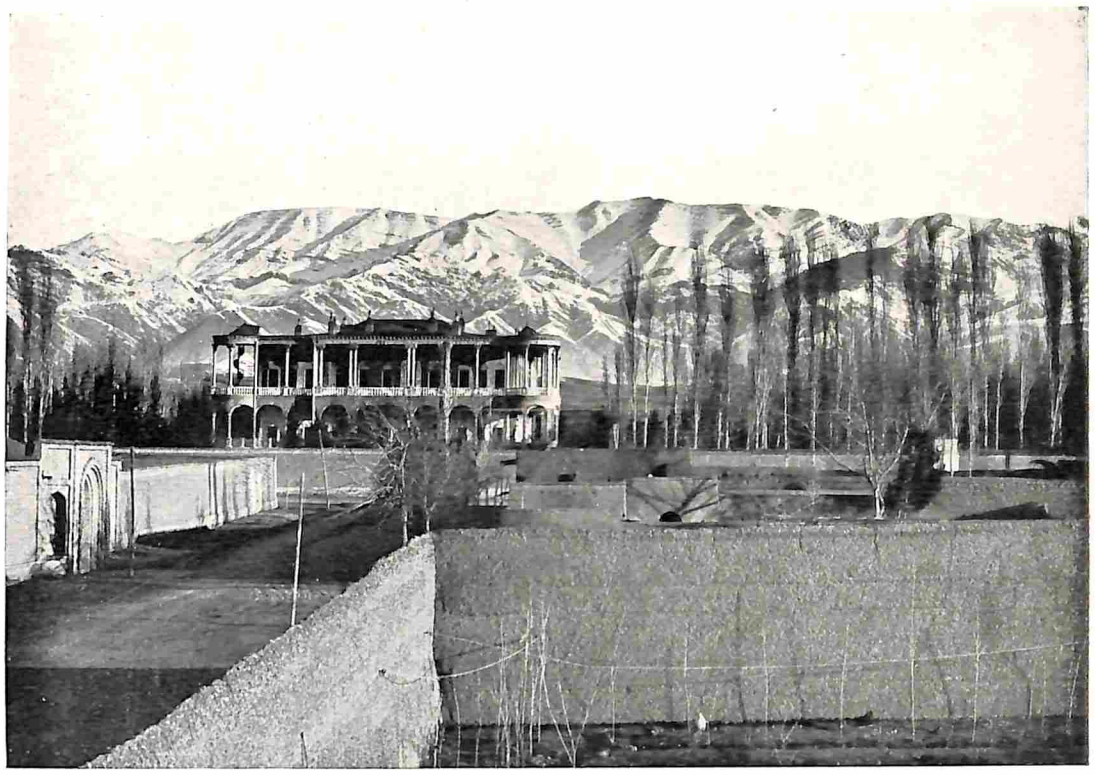

GEZICHT OP HET ELBROEZ-GEBERGTE BIJ TEHERAN.

het Westen, brengt nochtans in zijne ambachten werkstukken van onnavolgbare schoonheid voort. Zijne gouden kopersmeden, zijne potten- en plateelbakkers, zijne tapijtweefsters, ofschoon arbeidende naar voorvaderlijke modellen, toonen verfijning en meesterschap in hun werk. Het stemt wel droevig te denken, dat zulk een begaafd volk, door welke oorzaken ook, waarbij de alles onder den voet loopende Beschaving van het Westen het Oostersche leven niet 't minst vijandig is gebleken, heden in den kelder zit. Indien gij echter denkt, dat deze „Franschen van het Oosten", er een oogenblik hun blijgeestigheid, hun goeden luim, hun gevatheid om verliezen, dan kent gij de *mirza's* en de *chans* niet. Zij zijn evenals *Hajji Baba* nog onwankelbaar in hun geloof, dat Perzië het machtigste rijk der wereld is, één *goelistan*: een rozentuin, schooner dan welk land ook, en dat alle Perzische mannen en vrouwen even zoovele Madsjnoens en Leïla's zijn — de geliefden bij uitnemendheid — die de liefde lieflijker kennen, dan welke lievenden ook.

Overneming verboden.

MAURITS WAGENVOORT.

LIEFDE BIJ VOGELS.

IN N° 31 van dit blad werd medegedeeld, hoe de Britsche Ornitholoog, Mr. E. Selous, van een hol uit de kemphanen in hun liefdeleven bespiedde en hunne steekspelen gadesloeg. Nacht en dag bracht hij door in een hol en toch beweerde de man er nog lang niet alles van te weten. Zoo kost het veel moeite, om in dit opzicht waarheden vast te stellen, en zoo krijgt de eene onderzoeker indrukken, die door den anderen niet zoo spoedig beaamd worden. Doch zeker is het, dat in het vroege voorjaar, wanneer vele vogels aan de broedplaatsen terugkeeren, in hun leven een periode begint, die in alle opzichten onze belangstelling zeer waard is.

De liefde tot het echtelijk leven ontwaakt bij de meeste vogelsoorten, zoodra de lucht wat milder wordt, wanneer groen begint te ontspruiten, wanneer vele gekorven dieren hun winterschuilplaatsen verlaten, om, hoewel onvrijwillig, voedsel te bieden voor de gevederde

EEN PERZISCHE FEESTMAALTIJD.

DE DIAMANTEN-GLOBE IN DE SCHATKAMER VAN DEN SJAH VAN PERZIË.

bewoners. In groote vluchten zijn ze aangekomen, om zich weldra meer en meer in paren af te zonderen. En niet steeds is het te zeggen, of het mannetje, dan wel of het wijfje de keuze doet. En of wel bij de meeste soorten dezelfde vogels uit een vorig jaar weer met elkander huwen, is bij vele species nog niet uitgemaakt. Dat dit bij sommige soorten wel zoo is, staat vast, en ook komt het voor, dat de overblijvende weduwe of weduwnaar niet meer paart. Slechts enkele vogels beminnen het haremleven.

De liefde, die de almachtige beheerscheres des levens is, openbaart zich nergens zoo afwisselend en krachtig als in de vogelwereld en met duizenden stemmen en op talrijke wijzen wordt er uiting aan gegeven.

Elke vogel zingt, zooals hij gebekt is, maar voor en in den broedtijd hebben al die zangen dezelfde beteekenis. Het wondervolle weemoedige lied van den nachtegaal zegt ons hetzelfde, en niet meer, als het eenvoudige gepiep van den geelgors. De woudduif koert, de ooievaar klappert, de kraaivogels krassen, de leeuwerik tiereliert hoog in de blauwe lucht, de spotvogel streeft op de hoogste boomtakjes naar den boventoon; en zoo zouden we voort kunnen gaan met nog talrijke vogelgeluiden aan te geven. Wie in het voorjaar zijn oor te luisteren legt, kan vernemen uitdrukkingen van zacht heimwee, maar ook van gloeienden hartstocht met al de nuanceeringen daartusschen. Maar ook kan meermalen opgemerkt worden, dat het lied tevens uitdrukt ijverzucht, strijdlust en uitdaging. Zooals twee hanen op de boerenerven bij hun gekraai elkander willen overstemmen, zoo wedijveren ook dikwijls twee nachtegalen bij hun slaan, en vele andere vogels bij de geluiden, die ze voortbrengen, om zich in de gunst der wijfjes aan te bevelen. Dikwijls volgt hierop een uitdaging, en in een gevecht, waarin een het onderspit moet delven, wordt meermalen een einde gezocht.

Dr. Rusz zegt hieromtrent:

De strijd, welke bij de vogels met de geslachtsdrift gepaard gaat, is niet het minste deel van den strijd om het bestaan. Want vergeet niet, dat één moet overwonnen worden, en dat de strijd dus dikwijls bloedig is. Eén moet het veld ruimen, en eindigt met smadelijk op de vlucht te gaan, of den dood op het slagveld te vinden. Onder het toebrengen van slagen en houwen storten zij zich op elkander; twee vinken draaien warrelend om elkaar heen; twee ooievaars trachten elkander met hunne lange snavels gevaarlijke wonden toe te brengen; twee hanen zullen desnoods dagen lang vechten, tot een van hen dood neervalt; twee kleine, teedere zangvogeltjes kunnen elkander vervolgen met zulk een woede, dat de een uitgeput en afgetobd ten laatste door vrees gedreven, ergens inkruipt, waar hij niet meer uit weet te komen; twee nachtegalen zingen zoo sterk tegen elkander op, dat zij soms afgemat neervallen of wel door inspanning gedood worden.

Maar niet steeds ontaardt de wedstrijd in een zoo bitter gevecht; meermalen ook ziet men toepassing van onschuldige lokmiddelen bij de mannen, om de liefde der wijfjes op te wekken of te winnen. Onschuldig is het liefdesspel, dat zich openbaart in allerlei vliegbewegingen en sprongen op den grond. Het balderen van auer- en korhanen, dat al zoo dikwijls beschreven is, is hiervoor wel een sterk sprekend voorbeeld. De duif wandelt en springt langs de uitverkorene, waarop dikwijls een teeder minnekoozen volgt.

Ook musschen en sijsjes en andere kleine vogels nemen dikwijls zonderlinge houdingen aan, om de gunst van de wijfjes te verwerven.

Doch de schoonste uiting van alles is de zang, die poëtische wedstrijd, in welken het mannetje het wijfje poogt te winnen door de volmaaktheid zijner tonen. Zoo ook heeft in de menschenwereld dikwijls het snarenspel of het lied van den jongeling een machtigen indruk verwekt bij de maagd; maar ook waren èn zijn flinkheid in houding, netheid in woord en optreden, èn welverzorgdheid van kleed dikwijls doeltreffende liefdepijlen.

Ook bij de vogels zorgt de natuur er voor, dat in den paartijd de mannetjes zich op het voordeeligst kunnen voordoen. Men spreekt niet ten onrechte van het bruiloftskleed der vogels, en dit wordt gewoonlijk bij de mannen het mooist en het weelderigst. Hoe fraai schittert het kleed van verschillende woerden reeds in het vroege voorjaar! Hoe glanzend zijn de spreeuwenmannetjes, wanneer ze met trilhangende vleugels op het dak hun blijde spotliederen jubelen! Dat schakeerend zwartgroen hebben ze pas in het voorjaar gekregen, niet door ruiing, zooals wel eens beweerd wordt, maar doordat de grijze pluimpjes van het gespikkelde herfstkleed zijn afgesleten en uitgevallen.

Wat zijn in April en Mei de kemphanen, die op de tournooiplaatsen verblijf houden, potsierlijk getooid met die lange hals- en kopvederen, en hoe geweldig zijn hun houdingen, wanneer een of meer wijfjes op de kampplaats komen, om er „van de lijn af" een mannetje te kiezen.

Wanneer de broedtijd voorbij is, verdwijnen bij de hanen die lange vederen weder; ook raken ze de aangezichtswratjes kwijt, en als gelijkgekleurde, eenzelvige vogels houden ze weder elders verblijf.

Het prachtkleed hadden ze alleen noodig bij hun liefdesspel, om daardoor in de oogen der wijfjes meerdere bekoorlijkheden te bezitten, waarvan ze, evenals vele andere vogels dit doen, bij den wedstrijd een goed gebruik maken, om zich op het fraaist voor te doen.

Of de vogels elkander wat hebben te vertellen op de huwelijksmarkten? Wie zal het uitmaken?

Evenals in ieder jaar, kwamen ook in dit voorjaar reeds vroeg de scholeksters op het onverwachtst met honderden bijeen op de vaste plaatsen, waar de paren gevormd worden. En druk, dat ze het hadden gedurende enkele dagen en nachten! Nu eens liep de een om den ander heen met draaiende bewegingen en heftige kopschuddingen; dan weer hief de geheele troep een vreeselijk lawaai aan, terwijl verscheidene exemplaren trippelende bewegingen maakten.

Aan voedsel schenen ze geen behoefte te hebben, en wanneer zoo'n troepje eens even opgejaagd werd, dan keerden alle vogels toch spoedig weder op de markt terug, om hetzelfde lawaai en dezelfde bewegingen opnieuw te beginnen en voort te zetten, totdat ze in paren in alle richtingen uiteen trokken. Op de huwelijksmarkt bleef een klein troepje achter, wellicht bestaande uit overtollige mannen of ouden van dagen. Ook op zoo'n plaats valt nog veel te leeren, want veel onbegrijpelijks doet zich er voor.

De bestudeering van het intieme leven der vogels is interessant, doch moeielijk en veelomvattend.

J. Daalder Dz.

Overneming verboden.

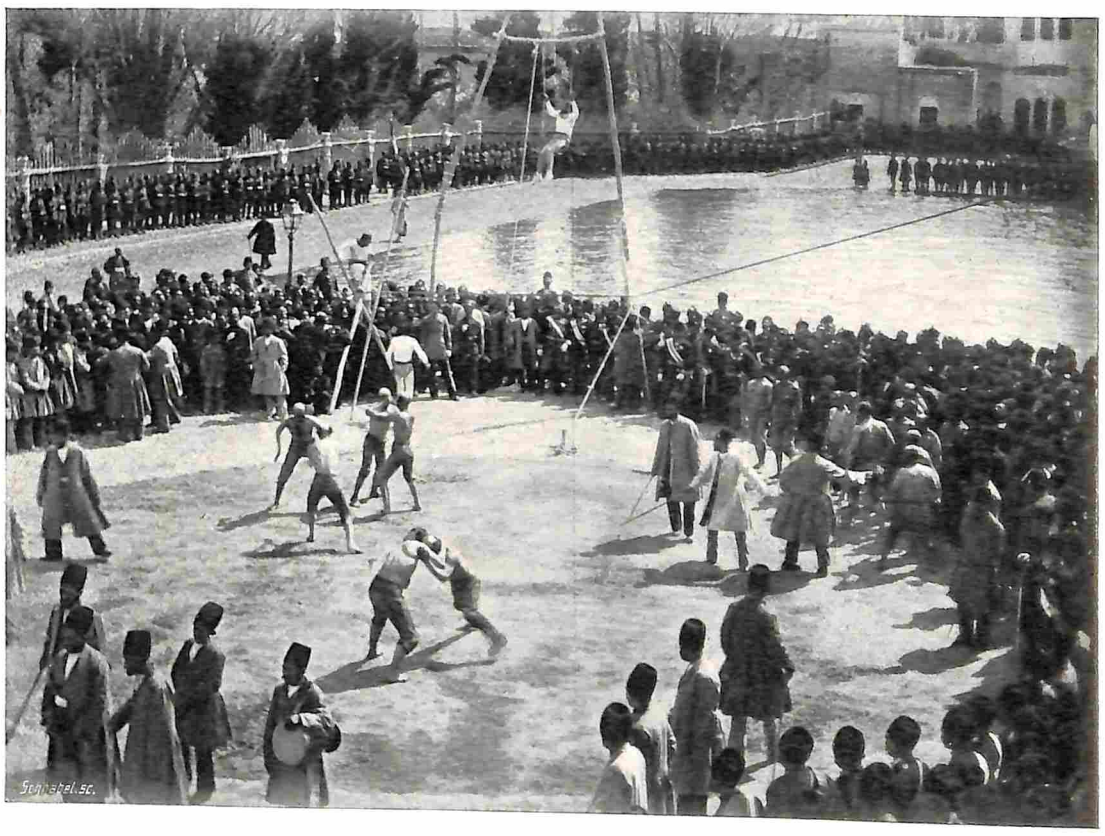

PERZISCHE WORSTELAARS EN ACROBATEN.